

AHOLINING KORONAVIRUS INFEKTSIYASI BILAN KASALLANISHINING YUQISH YO‘LLARI BO‘YICHA TAHLILI

Xamzayeva N.T., Kurbaniyazova M. O., Jalolov N.N.

Kirish. Koronavirus infeksiyasi (COVID-19) butun dunyoda keng tarqalib, sog‘liqni saqlash tizimiga jiddiy ta‘sir ko‘rsatdi. Virusning yuqish yo‘llari va asosiy tarqalish omillarini aniqlash profilaktik choralarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotda COVID-19 infeksiyasining aholiga yuqish yo‘llari, epidemiologik omillar va xavf guruhlariga e‘tibor qaratildi.

Ushbu tadqiqotda retrospektiv epidemiologik tahlil usuli qo‘llanildi. Tadqiqot davomida bemorlarning klinik ma‘lumotlari, kasallikning kelib chiqish omillari va yuqish ehtimoli yuqori bo‘lgan muhitlar o‘rganildi. Ma‘lumotlar statistik jihatdan tahlil qilinib, asosiy yuqish manbalari aniqlashga harakat qilindi. Kasallikning oilaviy yuqishi, jamoat joylarida tarqalishi, ish joylari va ta‘lim muassasalarida tarqalish darajasi hisoblab chiqildi.

Natijalar va Muhokama Tadqiqot natijalariga ko‘ra, COVID-19 infeksiyasining aholiga yuqishida asosiy omillar quyidagicha taqsimlangan:

- Oila ichida yuqish holatlari **46.9%** tashkil qilgan.
- Jamoat joylarida (do‘konlar, jamoat transporti, restoran va kafelar) yuqish holatlari **27.7%** kuzatilgan.
- Ish joylarida virus bilan kasallanish **16.6%** ni tashkil qilgan.
- Bozor va savdo maskanlarida kasallik tarqalish darajasi **4.2%** ni tashkil qilgan.
- Kasalxonalar ichida infeksiyaning yuqishi **1.6%**.
- Ichki migratsiya tufayli yuqish **0.8%**, tashqi migratsiya orqali esa **0.4%** kuzatilgan.
- 0.2% hollarda kasallik manbasi noma‘lum qolgan.

Yosh guruhleri bo‘yicha tahlil qilinganda, **14 yoshgacha bo‘lgan bolalar** orasida kasallikning asosiy yuqish yo‘li oilaviy kontakt bo‘lib, **76.3%** ni tashkil qilgan. **3 yoshgacha bo‘lgan bolalar** orasida esa ushbu ko‘rsatkich **86.1%** gacha yetgan. Bu holat virusning yopiq muhitda yuqish ehtimoli yuqori ekanligini hamda bolalar orasida asosiy manba kattalar ekanligini ko‘rsatadi.

Kasallikning klinik shakllari bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatdiki, bemorlarning aksariyatida **o‘rta og‘ir shakl** (88.7%) kuzatilgan, **engil shakl** esa 9.7% ni tashkil qilgan. O‘ta og‘ir holatlar esa **0.4%** ni tashkil qilib, ko‘pincha 50 yoshdan katta bemorlarda uchragan.

Jamoat joylarida yuqish ehtimolining yuqori bo‘lishi virusning havo orqali yuqishi, odamlarning ko‘p to‘planishi va ijtimoiy masofaga rioya qilinmasligi bilan bog‘liq. Uy sharoitida esa bemorlar bilan bir xonada uzoq vaqt bo‘lish, havoning yetarlicha shamollatilmassligi kabi omillar yuqish xavfini oshirgan.

Xulosa. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, COVID-19 infeksiyasining yuqishida asosiy omillar oilaviy va jamoat joylarida sodir bo'layotgan muloqotlar bilan bog'liq. Ayniqsa, yopiq muhitlarda virus yuqish ehtimoli yuqori bo'lib, bolalar orasida yuqishning asosiy manbasi kattalar ekanligi kuzatilgan. Epidemiologik profilaktika choralarini kuchaytirish, ayniqsa, oilaviy gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish va jamoat joylarida niqob taqish, masofa saqlash kabi tadbirlarni kuchaytirish zarur. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari va jamoat joylarida infektsiyaning oldini olish bo'yicha qat'iy chora-tadbirlarni amalga oshirish talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Matnazarova, G. S., Xamzaeva, N. T., Saidkasimova, N. S., Kurbaniyazova, M. O., & Madenbayeva, G. I. (2024). TOSHKENT SHAHRIDA 5-11 YOShDAGI BOLALARDA COVID-19 INFEKSIYASINING OLDINI OLISHDA BNT162B2 (Pfizer–BioNTech) VAKSINASINING SAMARADORLIGI.
2. Mirtazayev, O. M., Briko, N. I., Matnazarova, G. S., Saidkasimova, N. S., Toshboev, B. Y., & Khamzaeva, N. T. (2020). SCIENTIFIC, METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL BASES OF MANAGEMENT OF THE EPIDEMIC PROCESS IN CASE OF SALMONELLOUS INFECTION IN UZBEKISTAN. *Central Asian Journal of Pediatrics*, 2020(3), 5-14.
3. Matnazarova, G. S., Xamzayeva, N. T., & Kurbaniyazova, M. O. (2024). BOLALARDA SARS-COV-2 INFEKSIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA OSHQAZON ICHAK TRAKTI BILAN BOG'LIQ XOLATLAR.
4. Tajibayeva, D. A., Saidkasimova, N. S., & Xamzayeva, N. T. (2025). O'TKIR YUQUMLI ICHAK INFEKTSIYALARI EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI VA ULARNING EPIDEMIOLOGIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH (QORAQOLPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA).
5. Toshtemirovna, K. N., Islamovna, S. G., & Sultanovna, M. G. (2023). The Effectiveness Of A New Food Substance-A Hard Gelatin Capsule-"Sedan Bark" Is Being Studied In Children Who Have Recovered From The Coronavirus. *British View*, 8(3).
6. Khamzaeva, N. T., & Saidkasimova, N. S. (2023). The effectiveness of a new food substance-a hard gelatin capsule-«vizion junior» is being studied in children who have recovered from the coronavirus. *world Bulletin of Public Health*, 20, 41-45.
7. MATNAZAROVA, G., MIRTAZAEV, O., BRYANTSEVA, E., ABDUKAKHAROVA, M., NEMATOVA, N., & KHAMZAEVA, N. (2020). The new coronavirus-COVID-19 in Uzbekistan. *International Journal of Pharmaceutical Research* (09752366), 12(4).
8. Toshtemirovna, X. N. (2023). O'zbekistonning koronavirusga qarshi kurashishdagi tajribasi, Koronavirus bilan uch yil.
9. Niyazova, O. A., & Mirsagatova, M. R. (2024). THE STUDY OF RISK FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF CARIES IN PUPILS OF THE FIRST GRADES IN SECONDARY SCHOOLS.
10. Salomova, F. I., Mavlonov, A., & Abdukadirova, L. K. (2024). Talabalar o'rtasida gastritning tarqalishi va to'g'ri ovqatlanishning ahamiyati.

11. Urakovna, N. N., Sultanovna, M. G., Yunusovich, M. A., Fakhridinovna, A. M., Toshtemirovna, X. N., & Vlademirovna, B. E. (2023). Epidemiological analysis of the human immunodeficiency virus. *World Bulletin of Public Health*, 21, 95-8.
12. Матназарова, Г. С., Азизова, Ф. Л., Брянцева, Е. В., & Хамзаева, Н. Т. (2022). Вакцинопрофилактика Covid-19 в Узбекистане.
13. Матназарова, Г. С., Хамзаева, Н. Т., & Абдуллаева, Ф. О. (2023). Covid-19 Инфекцияси билан касалланиш курсаткичларини беморларнинг жинси, ёши, касби ва кунлар бўйича тахлили. *ILMIY TADQIQOTLAR VA JAMIYAT MUAMMOLARI*, 2, 80-81.
14. Абдукадирова, Л. К., & Умирбеков, О. Д. (2020). ДАВОЛАШ ПРОФИЛАКТИКА МУАССАСАЛАРИ РАДИОЛОГИЯ БЎЛИМИ ХОНАЛАРИДАГИ НУРЛАНИШ ДОЗА ДАРАЖАСИНИ АНИҚЛАБ БАҲОЛАШ. *Интернаука*, (2-2), 68-69.
15. Salomova, F. I., Jumakulovich, E. N., & Toshmatova, G. A. (2022). Hygienic Basis for the Use of Specialized Food for Alimental Prevention of Mastopathy. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 13.
16. Хамзаева, Н. Т. (2023). COVID-19 infeksiyasi bilan kasallangan bolalarning epidemiologik taxlili. In *E Global Congress* (Vol. 2, pp. 117-119).
17. Абдукадирова, Л. К. (1999). Бир ёшгача бўлган болалар соғлиқ ҳолатига ижтимоий-гигиеник ва экологик омилларнинг таъсири. *кандидатлик диссертацияси*.
18. Akhmadaliyeva, N. O., Salomova, F. I., Sadullayeva, K. A., Abdukadirova, L. K., & Imamova, A. O. (2024). RETRACTED: Nutrition of frequently ill preschool children in organized collectives. In *BIO Web of Conferences* (Vol. 84, p. 01011). EDP Sciences.
19. Абдукадирова, Л. К. (2019). ЭКОЛОГИК БАРҚАРОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ-АТМОСФЕРА ХАВОСИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШДИР. *Интернаука*, (5-2), 49-50.
20. Хамзаева, Н. Т., Матназарова, Г. С., & Расулов, Ш. М. Тошкент Шаҳрида Covid-19 Инфекцияси Билан Касалланганларнинг Эпидемиологик Тахлили. *Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш Вазирлиги Тошкент Тиббиёт Академияси*, 71.